

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ
РІШЕННЯ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ
ПЕРШИЙ СЕНАТ

**у справі за конституційною скаргою Костіни Миколи Васильовича
щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення
пункту 26 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення“
Бюджетного кодексу України**

Київ
13 вересня 2023 року
№ 7-р(І)/2023

Справа № 3-51/2021(115/21)

Перший сенат Конституційного Суду України у складі:

Петришина Олександра Віталійовича – головуючого,
Гришук Оксани Вікторівни,
Кичуна Віктора Івановича – доповідача,
Колісника Віктора Павловича,
Совгирі Ольги Володимирівни,
Філюка Петра Тодосьовича,

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційною скаргою Костіни Миколи Васильовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення пункту 26 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення“ Бюджетного кодексу України.

Заслухавши суддю-доповідача Кичуна В.І. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Костіна М.В. звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням перевірити на відповідність частинам першій, другій статті 8, частині третій

статті 22, частині першій статті 46 Конституції України (конституційність) положення пункту 26 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення“ Бюджетного кодексу України (далі – Кодекс), згідно з яким норми і положення статей 20, 21, 22, 23, 30, 31, 37, 39, 48, 50, 51, 52 та 54 Закону України „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи“ від 28 лютого 1991 року № 796–XII зі змінами (далі – Закон № 796) застосовуються у порядку та розмірах, установлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов’язкового державного соціального страхування.

Суб’єкт права на конституційну скаргу вважає, що оспорюване положення Кодексу звужує зміст та обсяг раніше визначених державою гарантій соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та ставить реалізацію таких гарантій у залежність від наявних фінансових бюджетних ресурсів, чим порушує встановлений Конституцією України принцип верховенства права (правовладдя).

1.1. Перший сенат Конституційного Суду України Ухвалою від 12 липня 2023 року № 12-уп(І)/2023 заклав конституційне провадження у справі за конституційною скаргою Костіни Миколи Васильовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення пункту 26 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення“ Бюджетного кодексу України в частині, за якою норми і положення статей 20, 21, 22, 23, 30, 31, 37, 39, 48, 51, 52 Закону № 796 застосовуються у порядку та розмірах, установлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов’язкового державного соціального страхування, на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

Отже, предметом конституційного контролю в цій справі є положення пункту 26 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення“ Кодексу в частині, за якою норми і положення статей 50, 54 Закону № 796 застосовуються у порядку

та розмірах, установлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

2. Конституційний Суд України, вирішуючи порушені в конституційній скарзі питання, виходить із такого.

2.1. У Конституції України встановлено, що Україна є соціальна, правова держава (стаття 1); права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (частина друга статті 3).

Конституційний Суд України в Рішенні від 1 червня 2016 року № 2-рп/2016 указав, що „держава, виконуючи свій головний обов'язок – утвердження і забезпечення прав і свобод людини (частина друга статті 3 Конституції України) – повинна не тільки утримуватися від порушень чи непропорційних обмежень прав і свобод людини, але й вживати належних заходів для забезпечення можливості їх повної реалізації кожним, хто перебуває під її юрисдикцією. З цією метою законодавець та інші органи публічної влади мають забезпечувати ефективне правове регулювання, яке відповідає конституційним нормам і принципам, та створювати механізми, необхідні для задоволення потреб та інтересів людини“ (перше, друге речення абзацу першого пункту 3 мотивувальної частини).

В Україні визнається і діє принцип верховенства права; Конституція України має найвищу юридичну силу; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частини перша, друга статті 8 Основного Закону України).

Конституційний Суд України у низці рішень висловив юридичні позиції щодо приписів статті 8 Конституції України і зазначив, що:

– „верховенство права слід розуміти, зокрема, як механізм забезпечення контролю над використанням влади державою та захисту людини від свавільних

дій державної влади“ (абзац третій підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 23 січня 2020 року № 1-р/2020);

– „однією з вимог принципу верховенства права (правовладдя) є вимога юридичної визначеності (як принцип), на що Конституційний Суд України неодноразово вказував у своїх висновках і рішеннях“ [перше речення абзацу першого підпункту 2.1.1 підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 18 червня 2020 року № 5-р(II)/2020];

– „юридична визначеність дає можливість учасникам суспільних відносин завбачати наслідки своїх дій і бути впевненими у своїх легітимних очікуваннях (legitimate expectations), зокрема у тому, що набуте ними на підставі чинного законодавства право буде реалізоване“ [абзац другий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 5 червня 2019 року № 3-р(I)/2019].

У Рішенні від 16 листопада 2022 року № 9-р(II)/2022 Конституційний Суд України також наголошував, що «у Доповіді про правовладдя, схваленій Європейською Комісією „За демократію через право“ (Венеційська Комісія) на її 86-му пленарному засіданні, яке відбулося 25–26 березня 2011 року [CDL-AD(2011)003rev], указано, що „юридична визначеність вимагає, щоб юридичні норми були зрозумілими й точними, а також, щоб їхньою метою було забезпечення передбачності ситуацій та правовідносин“ (перше речення § 46); <...> в Спеціальному дослідженні Європейської Комісії „За демократію через право“ (Венеційська Комісія) „Мірило правовладдя“, „передбачність означає не лише те, що приписи акта права мають бути <...> передбачними за своїми наслідками: їх має бути сформульовано з достатньою чіткістю та зрозумілістю, аби суб’єкти права мали змогу впорядкувати свою поведінку згідно з ними“ [CDL-AD(2016)007, пункт II.B.3.58]» (абзаци четвертий, п’ятий підпункту 4.4 пункту 4 мотивувальної частини).

Отже, зі змісту статті 8 Основного Закону України, заснованих на її приписах юридичних позицій Конституційного Суду України, а також міжнародних актів, у яких викладено розуміння юридичної визначеності, убачається, що принцип верховенства права вимагає від законодавця встановлювати чітке, зрозуміле, однозначне, прогнозоване правове регулювання

суспільних відносин для забезпечення стабільного правового становища людини, не допускати довільної відмови від взятих державою на себе зобов'язань, гарантувати належний захист правомірних (легітимних) очікувань особи.

2.2. Відповідно до Конституції України при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод (частина третя статті 22); право на соціальний захист громадян включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом (частина перша статті 46).

„Положення частини третьої статті 22 Конституції України необхідно розуміти так, що при ухваленні нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих конституційних прав і свобод людини, якщо таке звуження призводить до порушення їх сутності“ (абзац десятий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 22 травня 2018 року № 5-р/2018).

У Рішенні від 7 листопада 2018 року № 9-р/2018 Конституційний Суд України констатував, що „право громадян на соціальний захист є комплексним, його зміст визначають як Конституція, так і закони України“; „складові права на соціальний захист, не конкретизовані в частині першій статті 46 Основного Закону України або в інших його статтях, визначає Верховна Рада України шляхом ухвалення законів, тому вона може змінити, скасувати або поновити їх при формуванні соціальної політики держави за умови дотримання конституційних норм та принципів“ (перше речення абзацу другого, абзац четвертий пункту 5 мотивувальної частини).

Отже, громадяни мають право на соціальний захист у випадках, установлених як Конституцією України, так і законами. Верховна Рада України повинна здійснювати законодавче регулювання у сфері соціальної політики держави, дотримуючись конституційних норм і принципів.

2.3. Конституційний Суд України у своїх рішеннях у справах щодо соціального захисту виокремив певні категорії громадян України, для яких соціальні зобов'язання держави мають засадничий характер, до таких категорій належать, зокрема, громадяни, які відповідно до статті 17 Конституції України перебувають на службі у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, та члени їхніх сімей (абзац другий пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 18 грудня 2018 року № 12-р/2018), постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи і потребують додаткових гарантій соціального захисту у зв'язку з надзвичайними масштабами вказаної катастрофи та її наслідків (абзац перший пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 17 липня 2018 року № 6-р/2018).

У своїх рішеннях Конституційний Суд України сформулював юридичні позиції щодо соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, що є застосовними у цій справі, а саме:

– „покладення Конституцією України на державу обов'язку захищати осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, вказує на особливий статус таких осіб у контексті їх соціального захисту та охорони здоров'я, а відтак – обумовлює посилений їх соціальний захист“ [абзац одинадцятий підпункту 2.3 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 7 квітня 2021 року № 1-р(II)/2021];

– «зважаючи на сутність статті 16 Конституції України, Конституційний Суд України вважає, що закріплення передбаченого у ній обов'язку держави у розділі I „Загальні засади“ Конституції України вказує на засадничий характер цього обов'язку та на необхідність виокремлення категорії громадян України, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи і потребують додаткових гарантій соціального захисту у зв'язку з надзвичайними масштабами вказаної катастрофи та її наслідків» (абзац перший пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 17 липня 2018 року № 6-р/2018);

– „необхідність забезпечення належного рівня соціального захисту осіб, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, зумовлена обмеженнями, ризиками, втратами, яких зазнали вони та члени їх сімей. В ухваленому на

виконання статті 16 Конституції України Законі № 796 передбачено додаткові гарантії соціального захисту для вказаних осіб – комплекс заходів у вигляді пільг, компенсацій і гарантій. Фактично ці заходи є компенсацією особам, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, за втрачене здоров'я, моральні і фізичні страждання, обмеження в реалізації своїх здібностей та можливостей забезпечити собі гідний життєвий рівень, а також основним засобом реалізації державою конституційного обов'язку щодо забезпечення соціального захисту таких осіб“ (абзац другий пункту 6 мотивувальної частини Рішення від 17 липня 2018 року № 6-р/2018).

Отже, Конституційний Суд України наголошує на засадничому характері позитивного обов'язку держави перед громадянами України, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та на потребі надання таким особам особливого статусу та забезпечення державою їм посиленого соціального захисту.

2.4. Держава, виконуючи свій конституційний обов'язок щодо подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, запровадила особливу систему соціального захисту потерпілих осіб.

У Рішенні від 7 квітня 2021 року № 1-р(II)/2021 Конституційний Суд України зауважив, що „на виконання покладеного статтею 16 Конституції України на державу обов'язку Україна в особі законодавця ухвалила Закон № 796–XII, у якому встановила загальний порядок реалізації права громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на охорону їх життя і здоров'я та створила єдиний порядок визначення, зокрема, соціального захисту потерпілих осіб“ (абзац перший підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини).

За статтею 13 Закону № 796 держава бере на себе відповідальність за завдану шкоду громадянам та зобов'язується відшкодувати її за:

„1) пошкодження здоров'я або втрату працездатності громадянами та їх дітьми, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;

2) втрату годувальника, якщо його смерть пов'язана з Чорнобильською катастрофою;

3) матеріальні втрати, що їх зазнали громадяни та їх сім'ї у зв'язку з Чорнобильською катастрофою, відповідно до цього Закону та інших актів законодавства України“ (частина перша).

Законом № 796 для встановлення пільг і компенсацій визначено чотири категорії осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (частина перша статті 14). До категорії 1 належать особи з інвалідністю з числа учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та потерпілих від Чорнобильської катастрофи (статті 10, 11, частина третя статті 12), щодо яких встановлено причинний зв'язок інвалідності з Чорнобильською катастрофою, хворі внаслідок Чорнобильської катастрофи на променеву хворобу (пункт 1 частини першої статті 14 Закону № 796).

Отже, особливою формою відшкодування шкоди за втрачене здоров'я, фізичні і моральні страждання, обмеження в реалізації своїх здібностей особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи та потребують додаткових гарантій соціального захисту у зв'язку з її наслідками, є пільги, компенсації і гарантії, встановлені в Законі № 796.

2.5. За частиною першою статті 49 Закону № 796 пенсії особам, віднесеним до категорій 1, 2, 3, 4, встановлюють у вигляді: державної пенсії; додаткової пенсії за шкоду, заподіяну здоров'ю, яку призначають після виникнення права на державну пенсію. Порядок призначення державної та додаткової пенсій особам, віднесеним до категорії 1, врегульовано статтями 50, 54 Закону № 796.

2.5.1. Відповідно до статті 50 Закону № 796 особам, віднесеним до категорії 1, призначають щомісячну додаткову пенсію за шкоду, заподіяну здоров'ю, у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України. Отже, у статті 50 Закону № 796 безпосередньо не встановлено розмірів щомісячної додаткової пенсії за шкоду, заподіяну здоров'ю, особам, віднесеним до категорії 1.

Розміри пенсій особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, встановлено Порядком обчислення пенсій особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України „Про підвищення рівня соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи“ від 23 листопада 2011 року № 1210 зі змінами (далі – Порядок).

За статтею 116 Конституції України Кабінет Міністрів України забезпечує, зокрема, проведення політики у сфері соціального захисту (пункт 3). На реалізацію положення статті 50 Закону № 796 Кабінет Міністрів України затвердив Порядок. Згідно з пунктом 13 Порядку щомісячну додаткову пенсію за шкоду, заподіяну здоров'ю, відповідно до Закону № 796 виплачують у таких розмірах: „особам, що належать до категорії 1:

з числа учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС:
особам з інвалідністю I групи – 474,5 гривні“ (підпункт 1).

Отже, за статтею 50 Закону № 796 порядок призначення та розміри щомісячної додаткової пенсії за шкоду, заподіяну здоров'ю, особам, віднесеним до категорії 1, встановлює Кабінет Міністрів України.

2.5.2. Згідно зі статтею 54 Закону № 796 пенсії з інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання, і пенсії у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи можуть бути призначені за бажанням громадянина із заробітку, одержаного за роботу в зоні відчуження в 1986–1990 роках, у розмірі відшкодування фактичних збитків, який визначають згідно із законодавством; дружинам (чоловікам), які втратили годувальника із числа учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, віднесених до категорії 1, пенсію у зв'язку з втратою годувальника призначають незалежно від причинного зв'язку смерті з Чорнобильською катастрофою (частина перша).

В усіх випадках розміри пенсії з інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання внаслідок Чорнобильської катастрофи, не можуть бути нижчими, зокрема, для I групи інвалідності – 6000 гривень (частина третя статті 54 Закону № 796).

За частиною п'ятою статті 54 Закону № 796 порядок призначення пенсії з інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання, і пенсії у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи визначає Кабінет Міністрів України.

Отже, у статті 54 Закону № 796 встановлено особам, віднесеним до категорії 1, розмір пенсії з інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання внаслідок Чорнобильської катастрофи, а Кабінет Міністрів України визначає лише порядок призначення такої пенсії.

2.6. Відповідно до пункту 6 частини першої статті 92 Конституції України виключно законами України визначаються, зокрема, основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення. Єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент – Верховна Рада України (стаття 75 Основного Закону України).

Конституція України не лише закріплює основоположні засади права громадян на соціальний захист, але й відносить до законодавчого регулювання механізм реалізації цього права (абзац сьомий пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 20 червня 2001 року № 10-рп/2001).

Закон № 796 є спеціальним, у ньому визначено основні положення щодо реалізації конституційного права громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на охорону їхнього життя і здоров'я, у тому числі порядок пенсійного забезпечення таких осіб, тому Конституційний Суд України наголошує, що соціальні гарантії для цієї категорії осіб, зокрема розмір пенсійного забезпечення, має встановлювати законодавець виключно в Законі № 796.

Конституційний Суд України у своїх рішеннях неодноразово звертав увагу на те, що: „Кодексом не можна вносити зміни до інших законів України, зупиняти їх дію чи скасовувати їх, а також встановлювати інше (додаткове) законодавче регулювання відносин, відмінне від того, що є предметом спеціального регулювання іншими законами України“ (абзац восьмий

підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 27 лютого 2020 року № 3-р/2020).

2.6.1. Згідно з підпунктом 5 пункту 63 розділу I Закону України „Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин“ від 28 грудня 2014 року № 79–VIII розділ VI „Прикінцеві та перехідні положення“ Кодексу доповнено пунктом 26, за яким, зокрема, норми і положення статей 50, 54 Закону № 796 застосовуються у порядку та розмірах, установлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов’язкового державного соціального страхування.

Повноваження Кабінету Міністрів України щодо встановлення порядку призначення державної пенсії особам, віднесеним до категорії 1, та у зв’язку з втратою годувальника визначено статтею 54 Закону № 796. Однак оспорюваними положеннями Кодексу обумовлено, що Кабінет Міністрів України встановлює не тільки порядок, а й розміри державної пенсії для згаданої категорії осіб виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов’язкового державного соціального страхування.

Конституційний Суд України у Рішенні від 7 квітня 2021 року № 1-р(П)/2021 вказав, що „соціальні зобов’язання держави перед громадянами, які втратили здоров’я внаслідок того, що держава свого часу зобов’язала їх взяти участь у подоланні наслідків аварії на Чорнобильській АЕС – катастрофи планетарного масштабу, та які зазнали інвалідності внаслідок таких дій, а також перед особами з інвалідністю з числа потерпілих від цієї катастрофи не мають залежати від фінансових можливостей держави та її економічного становища“ (перше речення абзацу дев’ятого підпункту 2.5.1 підпункту 2.5 пункту 2 мотивувальної частини).

Положення пункту 26 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення“ Кодексу в частині, за якою норми і положення статті 54 Закону № 796 застосовуються у порядку та розмірах, установлених Кабінетом Міністрів

України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, створює умови, за яких громадяни, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, а саме особи, віднесені до категорії 1, та особи, які мають право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника, перебувають у стані невизначеності щодо розмірів виплат державної пенсії, що не відповідає вимозі юридичної визначеності (передбачуваності) – складовому елементу принципу верховенства права (правовладдя).

Конституційний Суд України вважає, що встановлення положенням пункту 26 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення“ Кодексу іншого, ніж у статті 54 Закону № 796, законодавчого регулювання спричиняє юридичну невизначеність під час застосування вказаних норм Кодексу та Закону № 796, що позбавляє постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи осіб, віднесених до категорії 1, можливості бути впевненими у своїх легітимних очікуваннях щодо виплати державної пенсії, оскільки вони залежать від фінансових можливостей держави, а це суперечить принципу верховенства права, встановленому частиною першою статті 8 Конституції України.

З огляду на те, що стаття 50 Закону № 796 безпосередньо не встановлює розмірів щомісячної додаткової пенсії за шкodu, заподіяну здоров'ю, особам, віднесеним до категорії 1, у Конституційного Суду України немає підстав вважати, що положення пункту 26 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення“ Кодексу в частині, за якою норми і положення статті 50 Закону № 796 застосовуються у порядку та розмірах, установлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, має ознаки невідповідності частині першій статті 8 Конституції України.

2.7. Зі змісту положення пункту 26 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення“ Кодексу вбачається, що цим положенням: не внесено будь-яких змін (доповнень) безпосередньо до Закону № 796; не скасовано, не змінено, не

доповнено, не зупинено (призупинено) дії будь-якого положення Закону № 796; не встановлено розмірів соціальних виплат особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Положенням пункту 26 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення“ Кодексу встановлено додатковий порядок застосування статей 50, 54 Закону № 796. Отже, можливо лише припустити, що положення пункту 26 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення“ Кодексу вплине на зміст та обсяг права на соціальний захист осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, наприклад, якщо Кабінет Міністрів України на його виконання ухвалить акт, яким зменшить розміри соціальних виплат виходячи з наявних фінансових ресурсів до тих меж, що під сумнівом буде сама сутність змісту права на соціальний захист.

2.7.1. Відповідно до частини першої статті 67 Закону № 796 розміри всіх доплат, пенсій і компенсацій регулює Кабінет Міністрів України відповідно до зміни індексу вартості життя і зростання мінімальної заробітної плати.

Частиною четвертою статті 54 Закону № 796 визначено, що «розміри пенсії, передбачені частиною третьою цієї статті, починаючи з 2022 року щороку з 1 березня індексуються у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, з урахуванням коефіцієнта збільшення, що визначається відповідно до абзаців другого і третього частини другої статті 42 Закону України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування“».

Відповідно до пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України „Про індексацію пенсійних і страхових виплат та додаткових заходів щодо підвищення рівня соціального захисту найбільш вразливих верств населення у 2023 році“ від 24 лютого 2023 року № 168 (далі – Постанова № 168) з 1 березня 2023 року перерахунок пенсій згідно з Порядком проведення перерахунку пенсій відповідно до частини другої статті 42 Закону України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування“, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України „Питання проведення індексації пенсій у 2019 році“ від 20 лютого 2019 року № 124 зі змінами, проводиться із

застосуванням коефіцієнта збільшення показника середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески та який враховують для обчислення пенсії, у розмірі 1,197.

За інформацією, яку надав Пенсійний фонд України, розміри додаткової пенсії за шкodu, заподіяну здоров'ю, особам, віднесеним до категорії 1, відповідають розмірам, установленим пунктом 13 Порядку; розміри пенсії з інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання, і пенсії у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи є більшими, ніж установлено статтею 54 Закону № 796.

Отже, положення пункту 26 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення“ Кодексу у частині, за якою норми і положення статей 50, 54 Закону № 796 застосовуються у порядку та розмірах, установлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, не впливає на зміст та обсяг конституційного права на соціальний захист осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, оскільки жодним чином не змінює розмірів їх пенсій, а тому не суперечить частині третій статті 22, частині першій статті 46 Конституції України.

2.8. Враховуючи наведене, Конституційний Суд України дійшов висновку, що положення пункту 26 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення“ Кодексу у частині, за якою норми і положення статті 54 Закону № 796 застосовуються у порядку та розмірах, установлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, суперечить статті 8 Конституції України.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 151¹, 151², 152, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 36, 65, 67, 74, 84, 88, 89, 91, 92, 94 Закону України „Про Конституційний Суд України“

Конституційний Суд України**у х в а л и в:**

1. Визнати таким, що відповідає Конституції України (є конституційним), положення пункту 26 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення“ Бюджетного кодексу України у частині, за якою норми і положення статті 50 Закону України „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи“ від 28 лютого 1991 року № 796–ХІІ зі змінами застосовуються у порядку та розмірах, установлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов’язкового державного соціального страхування.

2. Визнати таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), положення пункту 26 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення“ Бюджетного кодексу України у частині, за якою норми і положення статті 54 Закону України „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи“ від 28 лютого 1991 року № 796–ХІІ зі змінами застосовуються у порядку та розмірах, установлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов’язкового державного соціального страхування.

3. Положення пункту 26 розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення“ Бюджетного кодексу України у частині, за якою норми і положення статті 54 Закону України „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи“ від 28 лютого 1991 року № 796–ХІІ зі змінами застосовуються у порядку та розмірах, установлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого

бюджетів та бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, визнане неконституційним, утрачає чинність із дня ухвалення цього Рішення.

4. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим, остаточним та таким, що не може бути оскаржено.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у „Віснику Конституційного Суду України“.

**ПЕРШИЙ СЕНАТ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**